

УДК 32(342.71)

Кравчук О. Ю.

кандидат політичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних наук, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), kraffchuk@email.ua

ПРОЦЕС ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Схарактеризовано місце та значення розвитку регіонів в системі зовнішньополітичної діяльності країни, деякі самоврядування. Окреслено питання самоврядування та питання регіональної політики в країні та закордоном, а також новітні тенденції регіонального розвитку, державні цільові програми.

Ключові слова: регіон, регіональний розвиток, цільова програма, регіональна політика, пріоритет.

У проведенні регіональної політики в Україні особливого значення набирає визначення ролі регіонів у зовнішньоекономічній діяльності держави, використанні закону порівняльних переваг, посиленні транскордонного співробітництва, створенні вільних економічних зон. У трактуванні усіх цих явищ повинен бути селективний підхід, бо всяка одномірність і одноманітність без врахування конкретних обставин може виявитися не тільки не ефективною, а навіть з негативними наслідками. Власне такі теоретичні засади покладені в основу проведення зовнішньоекономічної регіональної політики. Однією із важливих складових регіональної політики є місцеве самоврядування, управління містами та міськими поселеннями, сільськими поселеннями й територіями. Теоретичне обґрунтування і практичне здійснення самоврядування творить певний каркас у проведенні регіональної політики, є підмурівком її ефективності. Не випадково в сучасних умовах не тільки в Україні, але й в країнах близького і далекого зарубіжжя проблеми самоврядування так активно обговорюються.

Вирішення проблем регіонального розвитку, становлення місцевого самоврядування та вдосконалення відносин «центр – регіони» залежить, насамперед, від інституційного та правового поля для розробки й реалізації державної регіональної політики, чіткого розподілу функцій та координації діяльності державних органів управління різного рівня у сфері територіального розвитку [1].

Але не варто забувати про власне регіональні пріоритети та особливості кожного з регіонів з метою їх раціонального та пропорційного розвитку. Найбільш наочним наслідком впливу світової кризи на регіональний розвиток в Україні слід визнати формування нових підходів до регіонального управління, у тому числі: активізації пошуку «точок зростання» та використання управлінських інструментів, здатних розкрити їх потенціал для формування «мультиплікативного ефекту» соціально-економічного розвитку на рівні регіонів. Такий підхід також сприяє укріпленню міжрегіональних виробничо-коопераційних зв'язків, розвитку внутрішнього ринку та зростанню добробуту громадян України незалежно від місця їх проживання. «Точками зрос-

тання» (на практиці вони можуть упроваджуватися через національні проекти, національні оперативні програми тощо) традиційно вважаються конкретні інвестиційні проекти, що створюють додаткові робочі місця та дають позитивний соціально-економічний ефект на регіональному (локальному) рівні. Їх виникнення зумовлено: нерівномірністю масштабів та ефективності виробництва на регіональному рівні; наявністю особливо зручних умов для розміщення на певній території підприємств кількох суміжних галузей; посиленням тенденцій до зміщення інноваційної діяльності з мікрорівня (фірма, підприємство, корпорація) на субнаціональний (регіональний) рівень розвитку (технополіси, технопарки тощо).

«Точки зростання» виступають синергетичним ефектом від поєднання галузей, групування інновацій та нововведень, створюючи на основі територіальної концентрації місцевих та залучених ресурсів, інвестицій, доходів, наукових розробок та людського капіталу основу для подальшого зростання регіональної економіки, активізації процесів регіонального розвитку у всіх сферах його прояву. «Точки зростання» на регіональному рівні, як правило, пов'язані з такими сферами як транспорт (транспортно-дорожнє будівництво, розвиток транспортної інфраструктури); комунікаційні технології; енергетичний сектор (та проекти, що розвивають екологічну енергетику); захист навколишнього природного середовища; дослідження та інновації; соціальна інфраструктура; сфера освіти та навчання; міський розвиток: розвиток промислових районів; сільський розвиток; рибне господарство; туризм та інвестування в об'єкти рекреації та культури тощо.

Як свідчить досвід, найкращий синергетичний ефект дають проекти «точок зростання», що охоплюють такі сфери.

1. «Рівномірний та інтегрований міський розвиток». Йдеться про заходи щодо зміцнення ролі міст та центрів зростання, наприклад удосконалення соціальної інфраструктури та житла, модернізації міського транспорту, підтримки економічної активності у міських районах, покращення екології та навколишнього природного середовища міських (та приміських) зон розвитку.

2. «Регіональна та локальна доступність». Мета – забезпечити кращі зв'язки між міськими зонами та віддаленими від них районами через дорожнє та транспортне будівництво; активізувати будівництво інфраструктури енергетичних зв'язків.
3. Розвиток туризму. Пріоритетами цього напрямку є розвиток та модернізація туристичної інфраструктури (насамперед упорядкування культурних та історичних пам'яток, розвиток готельного сектору); покращання туристичного обслуговування у межах всієї країни; зміцнення партнерства між суб'єктами туристичної сфери та інших сфер, що пов'язані з туризмом. Розвиток туризму створює сприятливі умови для розвитку малого бізнесу (особливо у сфері послуг), сприяє зростанню самозайнятості населення «зелений туризм», зменшує безробіття.
4. Місцевий розвиток та співпраця. Цей пріоритет формування «точок зростання» стосується периферійних місцевих громад, які потребують припливу інвестицій для покращення умов життя та місцевого рівні (за винятком найбільш густонаселених міських районів). Найбільшого значення набувають інвестиції у промислову, освітню інфраструктуру та інфраструктуру охорони здоров'я. На практиці цей процес відбувається за рахунок активізації місцевої ініціативи, об'єднання фінансових та матеріальних ресурсів сусідніх місцевих громад [2].

Урахування новітніх тенденцій регіонального розвитку і, відповідно, формування нових концептуальних засад щодо удосконалення системи регіонального управління – вимога часу, виклик посткри-

зового періоду, що постає перед системою державного управління регіональним розвитком сучасної України.

Говорячи про реалізацію пріоритетних для того чи іншого регіону напрямів розвитку, необхідно зробити наголос на державних цільових програмах, що є інструментом державного управління, покликаним забезпечити реалізацію окремих пріоритетних напрямів державної регіональної політики, який діятиме лише в окремих регіонах і спрямовується не на підтримку таких регіонів в цілому, а на цільове розв'язання в них системних проблем.

Відповідно до Закону України «Про державні цільові програми» державна цільова програма визначається як комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням [2]. Державні цільові програми можуть бути спрямовані на розв'язання проблем у всіх сферах регіонального розвитку: економічній, соціальній, науковій, науково-технічній, екологічній, оборонній, національно-культурній, правоохоронній та інших.

Література

1. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія. Київ: НІСД, 2007. 820 с.
2. Про державні цільові програми : Закон України прийнятий 18 берез. 2014 р. № 1621-IV. Відом. Верхов. Ради України. 2014. № 25. Ст. 352.

Kravchuk O. Yu., Candidate of Political Science, Associate Professor of the Department of Social and Humanitarian Sciences, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), kravchuk@email.ua

PROCESS OF TRANSFORMATION OF REGIONAL PRIORITIES IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

The place and importance of the development of regions in the system of foreign policy activity of the country, some self-governments are characterized. Issues of self-government and issues of regional policy in the country and abroad, as well as the latest trends in regional development, state target programs are outlined.

Keywords: region, regional development, target program, regional policy, priority.